

Covenant & Conversation

ת"וב

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (ה"צט) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

BEAR - BEHUKOTAY ÖZET

Kronolojik İmgelem

Yahudiliğin en ayırt edici ve en az anlaşılın karakteristik özelliklerinden biri kronolojik imgelemdir [Not: Bu yazı boyunca "imgelem" sözcüğü, "gerçekliği kavrama ve yapılandırma biçimi" anlamında kullanılmaktadır].

Antik Yunanlar, bilgiyi bir görme türü olarak algılamışlardı. Bugün bile, anladığımızı belirtmek için "Görüyorum" sözcüğünü kullanırız. Yunanların düşüncesine göre hakikat, açık ve tutarlı fikirlerle ilgiliydi. Tora ise farklı bir yaklaşımı benimser. Görmekten çok, dinlemeye odaklanır. Buradaki anahtar sözcük, "duymak, dinlemek, anlamak, cevap vermek" anlamına gelen *şema'* dır. Bilgi (*daat*), tarafsız bir gözlem değil, kişisel katılımdır. Tanrı uzakta değil, müdahildir. Sözler gerçekliği yalnızca tarif etmekle kalmaz; onu şekillendirir. Sözler mübarek kılabilir veya zarar verebilir, ilişkiler yaratabilir ve dünyayı değiştirebilir. **Yunan yaklaşımını lojik (mantıksal) imgelem, Yahudi yaklaşımını ise kronolojik (zamansal) imgelem olarak adlandırıyorum.**

Tora, gerçekliğin karmaşık olduğunu belirtir. Bazen birbiriyle taban tabana zıt iki fikrin ikisi de aynı olabilir - ama aynı anda değil. Aynı anda birbiriyle bağdaştıramadığımız şeyleri, zamana yaydığımız zaman anlayabiliriz. İşte kronolojik imgelem budur.

Bu fikir Yahudilikte merkezi bir yere sahiptir. Dünyayı görmenin birden çok geçerli yolu vardır. Tanrı'nın bakış açısı vardır ve insanlığı bakış açısı vardır ve ikisi birbirinden çok farklıdır. Tora'nın ta kendisi birden çok sesle konuşur - bilgelik, peygamberlik ve Koenlik. Bunların her biri hakikatin bir parçasını ifade eder.

Tora'nın aynı olayları farklı bakış açılarından gösterdiği de olur. Bir anlatımda, Sara'nın bir çocuk sahibi olması sonrasındaki sevincini ve aynı zamanda Agar'ın, evden uzaklaştırıldığı sıradaki acısını görürüz. Bir başka anlatımda, hem Yaakov'un babasından *beraha* almasına hem de Esav'ın bu *berahayı* kaybetmekten kaynaklanan kalp kırıklığına tanık oluruz. Bu anlatımlar bize hayatın basit bir şey olmadığını öğretir. Birden çok tarafı görmeyi öğrenmemiz gerekir. Fakat bu gerilimlerle nasıl yaşayabiliriz? Bunun bir cevabı şudur: zaman yoluyla.

Rav Soloveitchik tarafından aktarılan ünlü bir örnek, Bereşit kitabındaki, Yaratılışa dair iki anlatımdır. İlk anlatımda insanoğlu güçlüdür, Tanrı'nın suretinde yapılmıştır, dünyayı yönetmektedir. Diğerinde ise mütevazıdır, topraktan şekillendirilmiştir ve kendisine dünyayı işlemesi ve koruması emredilmiştir. Bu ikisi birbiriyle çelişiyor görünmektedir. Ancak Yahudilik bunu zaman yoluyla çözümler.

"Altı gün çalış... ama yedinci gün, Tanrının A-Şem için bir Şabat günüdür."

Altı gün boyunca yaratıcılar ve inşacılar olarak hareket ederiz. Yedinci günde ise geri adım atarak Tanrı'nın üstünlüğünü tanırız. Her ikisi de doğrudur, ancak farklı zamanlara aittirler.

Bu kalıp Yahudi yaşamı boyunca devam eder. *Hol* (kutsal olmayan) ile *kodes* (kutsal) arasında bir ritim vardır. Biz her iki dünyada da yaşarız - ama farklı zamanlarda. Bu bize farklı hakikatleri kafa karışıklığı olmadan onurlandırma imkânı verir.

Aynısı Yahudi takvimi için de geçerlidir. Bazı bayramlar Yahudi tarihini hatırlatır – Pesah, Şavuot, Sukot. Başka bayramlar ise evrensel temalara odaklanır – yaratılış, yargı ve yenilenme. Yahudilik zamana yaymak suretiyle hem tikeli hem de evrenseli taşır.

Bunun en güzel sonuçlarından biri, Yahudiliğin ideal dünyalar fikriyle başa çıkma şeklidir. Hiç var olmayan mükemmel bir toplumu hayal etmek yerine, Yahudilik onu belli başlı zamanlarda gerçek yaşamın içine getirir. Şabat günü dünya sanki çoktan kurtarılmış gibi yaşarız. *Şemita* yıllarında borçlar iptal edilir, *Yovel* yıllarında köleler serbest bırakılır ve bu şekilde eşitlik tekrar sağlanır.

Kronolojik imgelem, farklı hakikatleri bir dizi halinde yaşamamıza olanak sağlar. Buna az da olsa benzeyen başka hiçbir sistem yoktur ve bu da hakikate – düşündüğümüz veya keşfettiğimiz hakikate değil, yaşadığımız ve kendisine sadakat göstermekle yükümlü olduğumuz hakikate – Aristo mantığının “ya o, ya bu” dünyasının sahip olmadığı üç boyutlu bir karakter sağlar. **İşte, kronolojik düşüncenin gücü budur ve bu güç, gerçekliğin, insanlığın iki boyutlu doğasına üçüncü boyut olan Tanrı’yı eklediğimiz zaman elde ettiği derinlikten gelir.**

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Diyalektik düşünce (zihninizde veya kalbinizde iki farklı hakikati aynı anda taşımak) neden bu kadar zordur?
2. Yaşadığımız ve kendilerine sadakat göstermekle yükümlü olduğunuz hakikatler hangileridir?
3. Her hafta bir gün tatil yapmak, başarı ve değere yönelik bakışınızı nasıl değiştiriyor?

Bir Ana Fikir

Tora hayatın en derin tezatlarını zaman yoluyla çözüme kavuşturur. Aynı anda hem hırslı hem de alçakgönüllü olamayız, ama her ikisi de farklı zamanlarda mümkündür.

Peraşayı Keşfedelim

HAZIRLAYAN: SARA LAMM

RABİ LORD JONATHAN SACKS'İN ÖĞRETİLERİNDEN ESİNLENİLMİŞTİR

Kısaca Peraşa

Bu hafta okuduğumuz iki *peraşa*, **Bear-Behukotay**, Vayikra kitabının son bölümünü oluşturur. **Bear peraşası** Sinay Dağı'nda başlar ve ülkeye dair kanunları sıralar. Tıpkı her yedi günde bir Şabat'ımız olduğu gibi, ülke toprağının da her yedi yılda bir Şabat'ı vardır. *Şemita* adı verilen bu yıl süresince toprak dinlenir, tarım işleri durur ve yılın bitiminde bazı sınıflardaki borçlar iptal edilir.

Yedi yıllık yedi döngünün ardından *Yovel* yılı gelir. Bu ellinci yılda köleler serbest kalır ve toprak asıl sahiplerine geri döner. Bu ekonomik yaşamda tam bir sıfırlama anlamına gelir. Tora bunların ardından dürüst ticaretle ilgili kuralları sıralayarak aşırı fiyatlandırmayı ve başkalarını istismar etmeyi yasaklar.

İkinci *peraşa* **Behukotay**, Bene Yisrael antlaşmayı sadakatle korudukları takdirde onları bekleyen nimetleri sayar. Bunlar arasında barış, refah ve Tanrı'nın yakın mevcudiyeti vardır. *Peraşa* bunun ardından, halkın kanunları terk etmesi halinde başına gelecek ve sürgünle doruk noktasına ulaşacak olan felaketler hakkında sert bir uyarıda bulunur. Yine de *peraşa* bu bölümü bir söz vererek kapatır: En karanlık sürgünde bile Tanrı halkla olan antlaşmasını asla bozmayacaktır.

Peraşa Aktivitesi

Kuralı Ters Çevirin

İki takıma ayrılın. Oyunun amacı, plastik bardaklardan veya bloklardan yararlanarak iki dakika içinde en yüksek kuleyi inşa etmektir. İlk dakika boyunca standart kurallar geçerli olacak: takımlar yarışır, parçalarını korur ve kazanmaya çalışır. Kronometre bir dakikayı gösterdiğinde "*Şemita!*" diye bağırın. O anda kurallar tersine döner. İkinci dakika boyunca, takımlar parçalarını birleştirmeli ve masanın ortasında tek, devasa bir kule inşa etmek için birlikte çalışmalıdır.

Köprünün İnşası

Doron Toweg, uzun yıllar boyunca Yisrael'in merkez kesiminde başarılı bir çiftçiydi. Yisrael'in en büyük gıda şirketlerinden biri olan Strauss'un patlıcan tedarikçisiydi. Hatta onların televizyon reklamlarında bile traktör sürerek rol almıştı. Çiftçilik üç nesildir ailesinin mesleği. Bu onun kimliği.

2014 yazında genç bir adam Doron'u tarlalarının yakınında durdurdu. *Şemita* yılı yaklaşıyordu ve Yisrael'deki çoğu çiftçi gibi, Doron da her zaman, toprağın bu yıl içinde de işlenmesine olanak sağlayan hukuki bir boşluktan faydalanıyordu. Genç adam Doron'a baktı ve yalın bir ifadeyle sordu: "Yerine getirmek için sürgünde iki bin yıldır beklediğimiz bir *mitsvayı* bu kadar kolayca gözden mi çıkaracaksın?" Doron bu sözlerin ruhunun derinliklerine işlediğini hissetti. Kendi kendine "Bu *mitsvayı* ben yapmayacaksam kim yapacak?" diye düşündü. Strauss'u arayarak onlara o yıl patlıcan tedarik etmeyeceğini bildirdi. Şirket onunla çalışmayı derhal sonlandırdı.

Doron'un yüklenicileri ve alacakları öfke içindeydi. *Şemita* kurallarına tam anlamıyla uymaya karar verdiğinde çoktan 20.000 patlıcan fidanı ekmişti. Bitkiler geliyordu; bu yüzden Doron suyu kesti. Patlıcanların bozulmasını ve satılmamasını temin etmek için sulama hatlarına zehir bile koydu. Doron bir yıllık gelirini kaybetti. Ancak eşi İlana onun kararını tüm kalbiyle destekliyordu. Bu *mitsvayı* gözetmekten gelen manevi ve duygusal gelişimi görmüştü ve o zamandan beri *Şemita* kurallarını gözetmeye devam ettiler.

"Dünyaya daha ölçülü bir gözle bakmak ve hayatta neyin önemli olduğunu hatırlamakla ilgili bir şey bu" dedi İlana. "Koşuşturmayı kesiyorsunuz ve birden bire, maneviyata odaklanmak ve ailenizle vakit geçirmek için vaktiniz oluyor."

Haber Yisrael'e yayıldı. Bazı kişiler, kâr yerine Tanrı'yı seçmiş bir ailenin *berahasını* almak için Toweg çiftliğine geliyordu. 2014 yılında İlana'dan *beraha* alan iki kadın, dokuz ay sonra, aynı gün içinde çocuk sahibi olmuştu. Bir sonraki *Şemita* yılına (2021) kadar, 3.000 kişi, *beraha* almak için çiftliği ziyaret etti.

Tanrı'nın Behukotay'da verdiği *beraha* soyut değildir. Bazen, Yisrael'in merkez bölgesinde, patlıcan yetişen bir tarlada bile ortaya çıkabilir.

Kartlar ve Sohbet

Kartlar ve Sohbet destelerimiz her *paraşa* için bir kart içermektedir. Kartın bir yüzünde Tora'dan, üzerinde düşünmek ve tartışmak üzere ilginç bir soru bulacaksınız. Diğer yüzde Rabi Sacks'tan, *paraşanın* üzerine yeni bir ışık tutacak bir fikri keşfedeceksiniz.

"Onlar, Mısır Ülkesi'nden çıkarmış olduğum Kendi kullarımdır. ..."

- Vayikra 25:55

Tora, Bene Yisrael'in Mısır'daki kölelikten Tanrı'ya hizmet edebilmeleri için kurtarıldıklarını söylemektedir.

SORU:

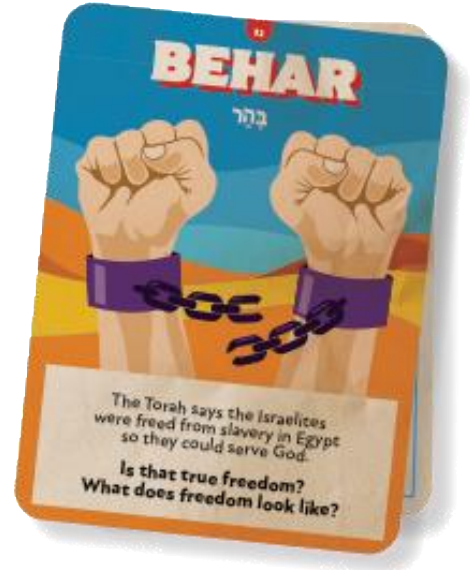
Bu gerçek bir özgürlük müdür? Özgürlük nasıl bir şeydir?

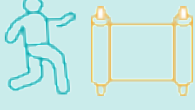
Rabi Sacks bunu şöyle açıklar:

"Özgür olmak, koşullar tarafından tanımlanmayı reddetmektir. Tepki olmayan bir etkide bulunmakla ilgilidir. Beklenmedik olanı görme ve yapma kabiliyetimiz, insani yaratıcılık ve özgürlük arasındaki bağlantıdır..."

[Kapağı açık bir şişeye hapsedilmiş] bir sinek, dışarı çıkmak için beyhude bir çabayla başını cama vurup durur. Ne kadar denerse o kadar başarısız olur - ta ki bitkinlikten ölene kadar. Yapmayı unuttuğu tek şey yukarı bakmaktır."

- **Kartlar ve Sohbet** hakkında daha fazlası için <https://rabisacks.org/cards-and-conversation> bağlantısını ziyaret edebilirsiniz.

Pratikte Peraşa

HAFTANIN MİTSVASI

Dürüst İş İlişkileri

(Vayikra 25:14)

Tora şöyle emreder: “Akranına bir toprak satacağın veya ondan satın alacağın zaman kardeş kardeşi aldatmamalıdır.” Bu, Yahudi ekonomi etiğinin temelidir. Fahiş fiyat uygulamak, bir üründeki kusuru gizlemek veya yanıltıcı pazarlama taktikleri kullanmak kesinlikle yasaktır.

Yahudi kanununda, dürüstlük yükümlülüğü tamamen satıcının omuzlarındadır. “Alıcı dikkatli olmalı” şeklinde bir kavram kesinlikle yoktur. İş yaşamı, her şeyin serbest olduğu, ayrı, din dışı bir alan değildir; başka insanlara tam bir adalet ve derin bir dürüstlikle davranmamızın beklendiği bir yerdir.

PRATİK KONUŞALIM

Sizin iş ahlakınız nasıl?

Bu hafta, ister oyuncaklarınızdan birini satıyor, isterse de yerel dükkândan bir şey satın alıyor olun, kendi alışverişlerinizi nasıl yürüttüğünüz konusu üzerinde düşünün. Acaba her açıdan şeffaf davranıyor musunuz? Parayı almadan önce, sattığınız eşyanın üzerindeki bir çiziyi alıcıya gösterir miydiniz?

Paramızı kullanma şeklimiz, ahlaki değerlerimize dair en gerçek sınavdır ve iş ilişkilerimizde dürüst olmak, toplumun temelidir.

“Şunu söylemeye gerek bile yoktur ki, Yahudilik gibi güçlü ahlaki değerlere sahip bir inançta, piyasalara duyulan saygının yanı sıra, iş ahlakına da mutlak bir ısrarla önem verilmiştir.”

– Rabi Sacks

Şunu Bir Dene

GENÇ ÖĞRENCİLER

Şimdiden itibaren, bir şeyi değiş tokuş ettiğiniz veya paylaştığınız zaman, diğer kişinin de en az sizinki kadar iyi bir anlaşma yaptığından emin olun. Adil bir alışveriş, her iki tarafın da oradan güler yüzle ayrılması anlamına gelir. Dürüst ve adil olduğunuz zaman, arkadaşlarınızla aranızda bir güven ilişkisi kurarsınız. Gerçek arkadaşlık, en iyi anlaşmayı elde etmekten daha değerlidir.

İLERİ DÜZEYLİ ÖĞRENCİLER

Paramızı kullanma şekliniz gerçek karakterinizi açığa çıkarır.

Bu yüzden iş ilişkilerinde dürüst olma ilkesini kendi hayatınıza uygulayın. Eğer bir şey satıyorsanız, onun kusurları hakkında çok dürüst olun. Eğer bir şey satın alıyorsanız, satıcıyı zararına olacak bir fiyata zorlamayın. Dürüstlüğü kâra tercih edin.

Katmanlı Öğrenim

Rabi Sacks'ın çeviri ve açıklamalarıyla Koren Sacks Humash'tan aktardığımız bakış açılarıyla, Tora'da adım adım ilerleyin. Her adım sizi biraz daha derine götürecektir ve tıpkı Rabi Sacks'ın öğrettiği gibi 'Sohbet olarak Tora'yı davet edecektir.

Adil Ticaret ve Anlaşmalar

KATMAN 1: TORA'NIN METNİNE BAK - VAYIKRA 25:14

”וְכִי-תִמְכְּרוּ מִמְּכָר לְעַמִּיתְךָ, אֹךְ קִנְיָה מִיַּד עַמִּיתְךָ--אֶל-תּוֹנֵה, אִישׁ אֶת-אָחִיו...”

KATMAN 2: RABI SACKS'IN ÇEVİRİSİNİ OKU

“Akranına bir toprak satacağın veya ondan satın alacağın zaman kardeş kardeşi aldatmamalıdır.”

KATMAN 3: ANLAMI HAKKINDA DÜŞÜN

Tora iş ilişkilerimizi nasıl yürüttüğümüz konusunda son derece hassastır. Fahiş fiyat uygulamayı ve hilekâr tutumları yasadışı ilan etmiş, dürüstlük konusundaki sorumluluğu bütünüyle satıcının omuzlarına yüklemiştir. Acaba Yahudilik pazaryerine dair ayrıntıları neden bu kadar önemsemektedir? İnsanlar kendilerinden bir şey satın aldıkları kişilere güvenmeyi kestiklerinde bir topluma ne olur?

KATMAN 4: RABI SACKS'IN AÇIKLAMASINI ÖĞREN

“Bear *peraşasındaki* kanunlarda “Ah – Kardeş” sözcüğü on kez kullanılır.

Bu pasuklardaki “kardeş” sözcükleri basit anlamıyla kardeş anlamında değildir. Bazen “yakının” anlamındadır, ama çoğunlukla anlamı “Yahudi akranın” şeklindedir. Bu, toplum ve başkalarına yönelik yükümlülüklerimize yaklaşmanın çok özgün bir şeklidir. Yahudiler yalnızca aynı ulusun vatandaşları veya aynı inancın mensupları olmaktan ibaret değildirler. Biz aynı geniş ailenin fertleriyiz. Bayramlarda aynı anıları yeniden yaşarız. Hepimiz aynı acılar potasında şekillendirildik. Arkadaştan çok daha fazlasıyız. Biz bir *mişpaha*, yani aileyiz.

Uzun vadede hepimizin birbirine ihtiyacı vardır. Dinî öğretinin görevlerinden biri de, ekonomik kazancın ahlakımızı kaybetmemize yol açmaması için, uzun vadeli hedeflerin her zaman kısa vadeli hedeflere rehberlik etmesi gerektiğini göstermektir.

KATMAN 5: DÜŞÜN VE CEVAP VER

Kendi sorularınızı da ekleyin! Öğrendiklerinizi Tora'daki diğer örneklere ve kendi yaşamınıza da uygulayın...

Rabi Sacks, sağlıklı bir ekonominin sadece arz ve talepten ibaret olmadığını, etik değerler gerektirdiğini belirtir. Dürüstlük, adalet ve karşılıklı faydaya bağlılık olmadan, piyasa bir sömürü alanı haline gelir. İş ilişkilerindeki tutum ve davranışlarımız, değerlerimizin doğrudan bir yansımasıdır.

1. Sizce işin içinde para olduğu zaman ahlaki değerlerimizi göz ardı etmek insana neden bu kadar cazip gelir?
2. Bir alışverişte aldatıldığınızı hissettiğiniz oldu mu? Bu sizin başkalarına duyduğunuz güveni nasıl etkiledi?
3. "Karşılıklı kazanç" anlayışını kendi hayatınıza nasıl pratik bir şekilde entegre edebilirsiniz?

Koren Sacks Humash hakkında daha fazlası için <https://rabbisacks.org/books/the-koren-sacks-humash> bağlantısını ziyaret edebilirsiniz.

The Rabbi Sacks Legacy, Rabi Lord Jonathan Sacks'ın bir Tora öğretmeni, bir liderler lideri ve ahlaki bir ses olarak zaman üstü ve evrensel hikmetini devam ettirmektedir.

Rabi Sacks'ın birçok yazısını, yayınlarını ve konuşmalarını keşfetmek veya Legacy'nin çalışmalarını desteklemek için www.RabbiSacks.org, adresini ziyaret edin ve The Rabbi Sacks Legacy'yi sosyal medyada takip edin: @RabbiSacks

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.